

Aftryck ur Östgöta Correspondenten n:r 131 för lördagen den 7 november 1885...

Vardagstryck

National Library
of Sweden

Östgöta Correspondenten.

Aftryck ur Östgöta Correspondenten Nr 131 för Lördagen den 7 November 1835.

“Kungs-ord.”

En stockholmsbrevskrifvare berättar i Norrköpings Tidningar, att konung Oskar nyli-
gen till den deputation, som var hos honom
på uppvaktning i tullaffärer, yttrat, att "hvar-
ken svensk eller norsk man skulle kunna
förmå honom att vika en tumsbredd från
hans uppfattning af den svenska norska
frågan".

Sin åsigt lade konungen visserligen icke i dagen; men kungsordet syntes brefskrifvaren likväl värdt att beaktas och ihågkommas.

Hvad konung Oskars äsigt i norska frågan är? Det har han ett par gånger offentligen uttalat. Första gången i sitt tal till norska stortinget d. 23 Juni 1882, då han bl. a. yttrade:

Med allvarligt bekymmer har jag måst erfare, att stortinget vill gö a gällande, att det utan konungens samtycke kan förändra grundlagen. Min öfvertygelse om det oberättigade i denna fördrän är orubblig. Blott konung och stört g i föning hafva magt att förändra grundlagen. Med djup känla af min konungsliga pligt skall jag af all min förmåga värna den grundlag, som vi alla — I så väl som jag — ha besvurit, och som en hvar obrottsligen måste följa, om samhällets f ed och trygghet skäla kunna bevaras.

Andra gången har han uttalat sig i ett dik-
tamen till norska statsrådsprotokollet af d.
11 Mars 1884, hvori han bl. a. yttrar:

Jag förklarar allt å, a. t. jag icke genom den nu afkunnade riksriidsdomen kan anse mig i någon punkt eller i något hänseende inskränkt i min befogenhet att framgent som hittills styrat riket med all den myndighet, som efter grundlagen rätteligen tillkommer konungen.

De förpligtelser, som åligga unionskonungen, fordra derhos med bjudande nödvändighet, att jag i ett och allt hårdar den statsmagts ställning, som allena kan betrygga den mellan rikena bestående föreningen. En sådan uppgift är genom grundlag och riksakt tillagd unionskonungen och måste enligt sakernas inre nödvändighet vara honom tillförsäkrad. Begge rikena äro lika berättigade medlemmar i den genom bådas fria vilja och i laglig form slutna unionen, men begge folken äro också bundna af denna union, och konungen såsom deras gemensamme representant har icke blott rätt utan också pligt att vaka öfver, att denna förhållningssak nog hålles. Jag tillbakakävar därför på det bestämdaste hvarje ensidigt angrepp på någon af garantierna för unionens bestånd, och en af de viktigaste bland dessa garantier ligger i konungens obetingade sanktionsrätt vid grundlagsändringar i det ena som i det andra riket.

Detta har konung Oskar förr uttalat så som sin åsigt i "norska frågan".

Opinionshyttringar den 4 Nov.

Vi hafwa förut i tidningen omnämmt åtfylliga från olika delar af landet till red. ingångna skrifwelser rörande orternas tänkelfäst ifråga om den nuvarande regeringens unionella politik. Skrifwelserna hafwa wisserligen tagit form af till Söngöta Correspondentens utgifwelse själwa uttalanden af erkänsla och tacksamhet för tiningens uppträbände i unionsfrågan, och de äro derför på sätt och wis af mer personlig art, men då det härwidlag ej är personu, som framkallat meningshytringarna — ty med de allra flesta af dessa infändare har tidningens utgifware ej förut stått i den ringaste beröring — utan helt och hållet sjelfwa saken, beymret och smärtan öfwer den på senare tid förda edesdigra politiken, hafwa wi ej ansett och ha rätt att betrakta skrifwelserna såsom blott och bart personliga åftningsbetyggher utan såsom uttryck af bildade och tänkande mäns uppsfattning af den förhandenwarande släktningen. Ur denna synpunkt hafwa wi fattat nämnda opinionshytringar, i öfwerensstämmelse hwarmed wi också ansett det såsom war styldighet att låta dem komma till allmänbetsens och icke minst till wederbörandes kännedom.

På de senare medforna ha ytterligare ett stort antal dylika skrifwelser ingått, om hvilkas offentliggörande man uttryckligen anhållit. Vi hade därför tänkt att i dagens bihang kunna något närmare redogöra derför, men en mängd andra frågor af wigt färfärdigt för dagen hafwa tagit utrymmet så in anspråk, att wi måste uppoffra redogörelsen till ett kommande nummer.

För tillfället anse vi oss dock böra omnämna ett par meningsyttringar, som kommo oss till del på sjelfwa den 4 November (för-

eningsdagen), hvilken dag på ett eller annat ställe firades med hyllning åt den norrsinnade politiken. Nämnade dag ingick bl. a. följande strifvelse, så lydande:

"Sedan Wallebo och Wisolka hus-hållningsgille slutat sina förhandlingar beviljös, på fleres begäran, att egna en hyllningsgård af tacksamhet till Öfögöta Correspondentens fosterländske redaktör, herr löjtnant C. F. Ridderstad, för det utmärkta sätt, hwarpå han fört ortens talan i den vitalfråga, som nu står på dagordningen, nemligen flydd för vårt jordbruk, och vår industri. Hans fosterländska tänkesätt är en ära för vårt land, och hans warma bemödande att wärna dess lifsfästnighet mot unionella påtryckningar, gör honom kär för hwarje verklig swenskt. Vi framföra härmed till honom, den oförsärbade fosterlandswännen, en hjertlig tack för det goda, han söker främja. Mätte han ej förtrottas, önska många af Wallebo och Wisolka häraders män."

För tidningens utgifware är det alltid en stor åra, glädje och tillfredsställelse att finna, det han i sitt uppträdande i dagens viktiga frågor räknar talrika meningsfränder i alla landsändar, och naturligtvis måste det vara för honom så mycket mera uppmuntrande att finna en så kraftig anslutning, som den han rönt, just från den provins, hvars angelägenheter han egnat sin fullaste bänkfrihet och sitt lifs kraftigaste arbete. På samma gång, han här- för uttalar ett lifligt tack är det honom äfven ett behof att offentligt så betygga sin erkänsla för den hedrande och glädjande upp- märksamhet, som af medlemmar ur Lintö- pings samhälle egnades honom på astoneu samme d. 4 Nov., då han watnade wid de frifsta tonerna af sötterländska sånger. Det war honom en glädje att äfven i denna belskning finna se ett bevis på anslutning till de sträf- wanden, för hwilka han arbetar.

Sedan föreläsande war för tidningen uppsatt, ingick i går följande skrifvelse med begäran om dess införande i tidningen. Den meddelas här i sammanhang med föregående opinionsyttringar i samma sak, och lyder sålunda:

Till fosterlandsvännen C. F. Ridderstad.

Tillsfälligtvis församlade till enskildt sam-
gång den 4:de November, så wi till Eder
frambära ett hjertligt tack för uttalanden i
nationens lifsfråga.

Medlemmar af Filipstads stad och bergslag.

Undertecknad får på det wördsammaste
härfor afslägga sitt upprigtigaste och innerli-
gaste tack.

C. F. Ridderstad.

Opinioner från olika håll.

Smålands-Posten för den 3 d:s uttalar följande:

*Norsk-Svenska unionen och allmänna
opinionen.*

Med anledning af ett grefve Ehbrensvärds alltför tydligt för Norge partiska skåtal i Göteborg skrifer till oss en person, som under de senare månaderna vistats i sex af södra och mellersta Sveriges landskap och derunder kommit i beröring med mycket folk af alla samhällsklasser, ett och annat om allmänna opinionen å landsbygden i unionsfrågan. I en del tro vi vår meddelares uppfattning vara riktig, i andra hänseenden dess klarhet tvifvelaktig, och i fråga om ett stundande svenskt-norskt krig öfverdrifven. Med delandet må emellertid stå för vår brefskrifvares räkning. Han säger, att han vis förvis norska frågan i allmänhet funnit att allmänheten har mycket ringa intresse för den i så måtto, att man ej gern talar derom och när detta sker så önskar man få samtalet afslutadt så fort som möjligt. "Vi tala ej vidare om det eländet". — "Vi ge Norge hin" etc. etc. blir vanligen slutet. Märkligt nog har jag, säger han, funnit detta hos så väl "venster" som "höger". Å landsbygden tycks ej någon olik åsigt härom göras sig gällande. Under de alltid korta samtala jag haft om broderlandet på hin sidan Köpen, har jag merendels på min fråga hvad ni eller I tycker om unionen, erhållit det svar, att det vore en välsignad sak om det blefve upplöst så fort som möjligt. De o

den "hvad ska' vi med Norge till?" - "Norge vill endast tala om sina rättigheter, men aldrig om sina skyldigheter." - "Hvarför ska' vi vara förenade hvad ett sådant land?" - "En likställdhet med vår utrikes politik beträffar, *det gå vi aldrig in på*" etc. etc. mötte mig alltid.

Jag vill ärligt försäkra, att jag ej öfverdrifer, när jag säger, att min fullkomliga tro är den, att om i denna stund ett "*plebiscit*" skulle afgöra unionens vara eller icke- vara, den i vårt land komme att upplösas med öfverväldigande majoritet. De s. k. liberala tidningarne med de radikale i spetsen ha fullkomligt underskattat den nationela pressen. Nya Dagligt Allehanda, Svenska Dagbladet, Vikingen, Östgöta Correspondenten och dylika organ ser man öfverallt, icke allenast hos militärer, embetsmän och prester, utan äfven hos en mängd af landtkommunnernas andra ledande män. Militärernas åsichter inverka i vårt land ej mycket på allmänna opinionen, men andra tjänstemän, i synnerhet å landet, ha på den långt större inflytande än herrar tidningsmän i städerna tro.

Norges ledande män borde för sitt lands eget bästa låta alla obilliga fordringar fara. Att Norge, som har 2 millioners befolkning skall i nrikespolitiskt hänseende vara lika berättigadt som Sverige med öfver 4 1/2, kan väl ingen gerna opartiskt anse billigt. Blir unionen upplöst, måste norska folket bereda sig på att få sina skatter betydligt ökade. Man behöfver ej vara mycket bevan- drad i historien för att inse, att det måste bereda sig på ett förr eller senare med Sve- rige inträffande krig (?) och dess armé må- ste sålunda 2- å 3-dubblas och skatterna desslikes. Norge kan ej bära dylika bördor, hvilket det måste, om det skall blifva sjelf- ständig stat.

Önskligt vore, att grefve Ehrensvärd, när han nu tar de politiska viktskålarne i sin hand, ej underskattade allmänna opinionen å Sveriges landsbygd.

Slutligen ville jag tillägga, att hvad ofvan skrifvits ingalunda skett af fiendskap eller ovilja mot Norge, och detta så mycket mindre som alla de många norrman, *jag* under mina resor haft nöjet göra bekantskap med, hafva berättigade anspråk på min högtaktning.

I tidningen "*Helsingen*" för den 30 Oktober förekommer följande:

Den s. k. norska frågan, hvars kärnpunkt är, huru vida det norska stortinget skall erhålla ett obehörigt inflytande på Sveriges utrikes angelägenheter, utan att Norge samtidigt ökar sina unionella förpliktelser, har under loppet af denna månad ytterligare tillspetsats,

Östgöta Correspondentens utgivare, den nu 78 årige Ridderstad, som höjt det fosterländska banéret med sällsynt kraft, och som söker värna om Sveriges sanna intressen, hade i början af Oktober i sin tidning en ledande uppsats, i hvilken han riktade ett skarpt angrepp mot den undfallenhetspolitik, den dynastiens eftergifvenhet, som gjort sig gällande allt sedan riksrätten i Norge afsade sin dom öfver konungens norska statsråd. Om konungamagten kapitulerat i Norge, hade Sverige dock rätt att fordra af Bernadottidernas ätt, att dess egna rättigheter ej gifvos till spillo för den norska radikalismen.

Med anledning af denna uppsats togo Göteborgsposten och Stockholms Dagblad till orda. Med ett visst hän och en öfvermodig öfverlägsenhet blef hr Ridderstad behandlad utan att man i något afseende ingick på frågans sakliga del. Man ansåg artikeln som fråga kunna blifva föremål för rättsligt åtal och gaf hr Ridderstad riktigt faderligt till rättavisningar. Och till råga på det hela anförde man en "högt stående mans" svar på en förfrågan, hvarföre ej Östgöta-Correspondenten blef åtalad. Svaret hade blifvit att hr Ridderstad blifvit "barn på nytt", och att man ännu ej skulle befatta sig med hans joller, och att han själf var en "radoteur", hvilket ord enligt Dalins fransk-svenska lexikon betyder "pratmakare" och "storskräflare".

Detta oförsigtiga och ogrannlaga, för att icke säga lättsinniga, uttalande var allt annat än på sin plats. Dermed vardt konun

gens person neddragen i striden och detta i följd af just de tidningars uppträdande, som gå och anses för att vara regeringsorgan och äro regeringens politiska vapendragare. Svaret uteblef ej. Från alla landsändar har hr Ridderstad erhållit varma tack-sägelser för sitt oförskräckta handlingssätt, för sina manliga och fosterländska ord. Den del af pressen, som håller på Sveriges rätt, har hyllat den äldrige publicistveteranen, och på ett folkmöte har man bringat honom sitt tack.

Inför dessa fakta, inför en så enhälligt uttalad opinion stod Stockholms Dagblad i sak svarslöst. Det teg likväl ej fullständigt, utan lät en viss "Sincerus" i en insänd artikel under rubriken "konstgjord patriotism" angripa Svenska Dagbladet, en artikel, som slutade med ett citat af Palmær — redan förut anfördt i "Fäderneslandet", — i hvilket svenskheten på ett cyniskt sätt förhånas. Så uppträder Stockholms Dagblad i Sveriges viktigaste frågor utan den minsta hållning, utan ett ord till försvar för Sveriges af det norska stortinget och hans excellens hr Sverdrup hotade rättigheter.

Härigenom är dock så mycket vunnet, att man vet hvar man har dessa tidningar, som endast vilja "flyta ofvanpå". De äro icke bundsförvandter, och när de nu lemnat sin förskansade neutrala ställning, hafva de uppträdt fiendtligt mot den nationella saken och dess förfaktare.

I Upsala-tidningen Fyris för 4 November förekommer en längre artikel, ur hvilken vi tillåta oss att återgifva den senare delen, så lydande:

"Kom så en dag, då den norska demogin började på allvar anfalla sin konungs magtställning och dermed jemväl antasta och underminera sjelfva grunden, hvarpå unionens ömtåliga byggnad var uppförd. Konungamagten gjorde efter några modiga och värdiga — ord en förödmjukande reträtt för en magtlysten stortingsmajoritet, som ej ryggat tillbaka för att med våldsamt hand brukka eller rättare missbruka rättvisans svärd i partiyrans tjänst, och som nu ville styra icke blott konungen i Norge, utan äfven beherska honom såsom unionens och Sveriges konung. Äfven Sverige skulle ödmjukt böja sig för det nya majestätet på den skandinaviska halfön: den i stortingssalen samlade magten. Lade möjligen Sveriges grundlag hinder i vägen för den norska åtrån efter "ligeberettigelse", så kunde man framtvinga hvad man önskade genom ändring i Norges grundlag, hvilken konungen — äfven Sveriges — måste lyda; sådant var det program Sverdrup i spetsen för den norska regeringen proklamerade! Och våra svenske radikaler gäfvö ljudeligen sitt bifall tillkänna öfver denna utmaning. För dem var hvarje rubbning af konungamagten en söt lukt, att få konungen i Sverige lika magtlös som i Norge var just deras önskningsmål. Någon känsla för det kränkande i, att ett mindre med oss förenadt folk förmåtet ville diktera ändringar i vår författning, hade de icke. Men just dessa radikalers bifall öppnade ögonen för unionens skrupelighet hos mången, som ännu närde hopp om en, lät vara långsamt mognande, verklighet bakom den vackra drömbild af föreningen, hvarmed han länge fröjdats sig. Man började uppgöra unionens debet och kredit. Man frågade sig: hvartill tjénar denna union? Den medför ju faktiskt rubbningar i vår statsförfattnings grundsatser, som vi ej vilja veta af, den skapar allianser mellan våra riksdagspartier och stortingspartier i Norge till förryckande och förskämmande af vårt politiska lif, den verkar söndering i eget land i stället för att gifva oss ökad styrka, den gör en svag regering hos oss ännu mera karaktärlös än tillföre, den utsätter oss för vårt nabefolks öfersitteri. Och hvad är vinsten? Tyvärr inskränker den sig till, att Norge icke gerna kan vara och blifva en yttre fiendes bundsförvandt, och att Sverige-Norge skenbart har en något större yttre politisk betydelse än Sverige skulle hafva. En verkligt större styrka medför föreningen icke, snarare svaghet. Vi må väl ihågkomma, att Norges trupper i endast ringa omfattning kunna användas utom Norges gränser; genom 1885 års lag har den kontingent som kan påräknas till gemensamt försvar ytterligare försvagats, hvilket utgör ett nytt upplysande drag af norsk sträfvan att realisera jemlikheten,

då det gäller förpligtelser. Att man i utlandet väl känner och rätt uppskattar det militära bistånd, som kan väntas från Norge, då man mäter vår styrka, är lika otvifvelaktigt, som att man inser att vår styrka förringas genom skyldigheten att försvara ett med Norge tillökadt område. Erfarenheten har också lärt oss, att det är vida lättare att med Danmark träffa uppgörelse om öfverensstämmande rättsgrundsatser än att besegra norrmännens misstankar om en sådan öfverenskommelses fördelaklighet för Sverige och dess deraf följande olämplighet för Norge — myntlagens historia vittnar härom. När nu vidräkningen lemnar ett sådant resultat och inga utsigter förefinnas till förbättring, så frågas: hvarför då icke i god sämja göra boshilnad? Att norrmännen förlora de fördelar, unionen för dem kan medföra, kan icke utgöra något skäl för oss mot upplösningen, då vi hafva det lugna medvetandet att alltid ärligt hafva velat främja unionens bestånd och utveckling, så att båda "brödrasfolkens väl" kunnat tillgodoses.

Detta är innehållet i den stämning, som i Sverige för hvarje dag vinner allt större spridning, och som slagit djupa rötter jemväl hos den ungdom, som här rustar sig till fosterlandets tjänst. Denna ungdom har älskat unionen och värderat brödrasfolket, den släpper ogera de illusioner, som gått i arf från äldre generationer: därför firar den ännu, om ock med vemod och misstämning, den förening, som omfattats med så glad förtröstan och visat sig så värdelös. Den vill härmed helt visst uttala detsamma som hvarje svensk, nemligen att unionens bestånd skulle vara oss synnerligen kärt, om vi endast kunde hoppas på någon god framtid för densamma; och härtill vill den foga ett hjertligt tack till de många norrmän, som menat lika ärligt med unionen som vi sjelfve. Upplöses den åter, så skola vi sörja deröfver, men våga hoppas, att brödrasfolkens väl ändock kan främjas, och att särskildt Sveriges välgång skall väl värnas af svenska män och kvinnor, hos hvilka fädrens fosterlandssinne återvaknat till friskt lif."

I tidningen *Upsala* för den 3 November förekommer följande:

Den 4 November — föreningsdagen mellan Sverige och Norge — firas i morgon på öfligt sätt, och i hufvudstaden lär arbetareföreningen hafva för afsigt att gifva dagen en särskildt festlig och högtidlig prägel. Jublet skall upprepas i spaltlånga tidningsartiklar och tvifvelsutan erhålla en behaglig efterklang i vissa högförnåma kretsar.

Detta allt må nu gälla hvad det förmår såsom ett uttryck för uppfattningen hos deltagarne i dessa opinionsyttringar; skada blott att de unionella förhållandenas utveckling intill denna dag hos ett stort antal sansade och lugnt pröfvande medborgare småningom alstrat en stämning, hvilken närmast kan betecknas såsom liknöjdhet för unionens bestånd. För dem framstår unionen som en vrångbild af hvad den borde vara, den väcker icke deras sympati, den ingifver dem icke ens förtroende; och om de än icke vilja vara med om att störta den, vilja de å andra sidan icke lägga *två strån i kors för dess upprätthållande*. Det må vara beklagligt, att förhållandena så gestaltat sig, men det är icke dess mindre ett faktum, om hvars befinthlighet hvar och en lätt kan öfvertyga sig.

Om man nu uppställer den frågan: hvad är orsaken till den här anmärkta liknöjdheten för unionen? och underkastar henne en omsorgsfull och fördomsfri pröfning, synes oss det enda giltiga svaret ligga mycket nära till hands och hafva ungefär följande lydelse: *det är ingalunda* gäckade förhoppningar och planer i syfte att utvidga Sveriges magtställning inom unionen, det är *det misstroende som ständigt mött oss från norsk sida*, och som senast erhöi ett nästan förnärmande uttryck genom yrkandet att *unionsmärket skulle borttagas ur norska flaggan* och genom det hånfulla talet om att *Norges konge är en svenskfödd man*, att han är *svensktalande* o. s. v.; det är de från samma sida upprepade försöken att försvaga unionsbandet och åt Norge vindicera förmåner och rättigheter utöfver hvad gällande fördrag bestämma — det är detta, ingenting annat, som hos en stor del af Sveriges folk framkallat den nu rådande stämningen mot unionen.

Unionens vänner här i landet hafva länge och tålmodigt väntat att ett mera sant broderligt och förtroendefullt förhållande småningom skulle inträda mellan de båda folken och vi påminna oss att Aftonbladet i en ledare för många år sedan yttrade, att den strama hållning, som utmärkte norrmännen gentemot brödrasfolket, påminde om hållningen hos en ung man, som första gången befinner sig ute i stora världen och, generad och förargad, inbillar sig att alla människor se honom öfver axeln, men att man nog kunde hoppas att förhållandet skulle ändras, så snart blott norrmännen kommit under fund med den svenska politikens ärlighet och öppenhet m. m. Men dessa förhoppningar kommo emellertid bedröfligen på skam, hvarje ny eftergift från svensk sida framkallade nya anspråk, och slutligen har det kommit ända derhän att det allrådande norska stortinget vill tillskansa sig ett inflytande på ledningen af våra utrikes angelägenheter, som kan medföra rentaf vådliga konsekvenser. Är det under sådana förhållanden att undra på, att en stor del af den svenska allmänheten afhåller sig från att högtidlighålla den 4 November? Vi tro det icke.

Till referatet öfver greve Ehrensvärds skåtal å börsen i Göteborg fogar *Hernösandsposten* följande ord:

Då man nu vet hvad "rättvisa och billighet" hittills ansetts kräfva;

då man vet, att konungamagten af "rättvisa och billighet" så fullständigt uppförat alla sina förnämsta prerogativ, att den icke längre har något af sitt eget att gifva, utan därför måst utsträcka handen äfven efter det svenska folkets för att — då gäfvor fortfarande behöfvas för att hålla det norska folket vid godt lynne — kasta äfven dem för den omättiliges fötter;

då man vet att det senaste uppslaget i den norska frågan utgöres af det af "rättvisa och billighet" framkallade angreppet mot det svenska folkets urgamlas rätt att sjelft handhafva och besluta om sina egna angelägenheter i förhållande till utländska magter,

är det klart att man med djupt bekymmer skall erfarå att den nye utrikesministerns uppgift varder att främja slik "rättvisa och billighet", äfven trots det svenska folkets motstånd.

Från 1 November

mottages prenumeration

Östgöta Correspondenten

till årets slut medkr. 2,00.
för 1 månad med, 1,00.

Vid prenumeration å posten tillkommer postbefordringsavgiften, som utgör en femtedel af prenumerationspriset.

Herrar Affärsmän!

Alldenstund *Östgöta Correspondenten* bland tidningar inom Östergötland har den största spridningen, samt med hänsyn till de olika orterna af provinsen en ganska jemnt fördelad omsättning, tillåta vi oss att på detta sätt fästa herrar affärsmäns uppmärksamhet på tidningens lämplighet för spridandet af annonser och tillkännagifvanden i allmänhet.

Skulle några tidningsförsäljningskontor vare sig i *Stockholm* eller *Göteborg* eller å andra lämpliga platser inom riket vilja åtaga sig lösnummerförsäljning af *Östgöta Correspondenten*, anhålla vi att derom blifva benäget underrättade. Affären skall alltid på ett tillmötesgående sätt och vanliga vilkor af oss beredvilligt motses och behandlas.

Red. af Östgöta Correspondenten.

Linköping, C. F. Ridderstads Boktryckeri, 1885.